

विपद जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति तथा रणनीतिक कार्ययोजना

तयारको लागि

जिल्ला स्तरीय कार्यशाला गोष्ठी

७ चैत्र, २०७३

परासी, नवलपरासी

समूहगत अभ्यासका सुझावहरु

समूह “क” विपद् जोखिमको बुझाई

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
गाउँपालिका तथा नगर स्तरको संकटासन्नता तथा क्षमता विश्लेषण (VCA)	प्रमुख जोखिमहरुको संकटासन्नता नक्शांकन तथा योजना निर्माण	अल्पकालिन	गाउँपालिका तथा न.पा.
विद्यालयको पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम व्यवस्थापन मूलप्रवाहिकरण	भविष्यमा हुन सक्ने संभावित मानविय तथा भौतिक क्षति कम हुने	अल्पकालिन	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
विपद जोखिम न्यूनीकरणमा पहुँच (सामाजिक, आर्थिक राजनैतिक) बृद्धि	चेतनाको स्तर अभिवृद्धि भई विपद प्रतिकार्य क्षमतामा बृद्धि	अल्पकालिन	वार्ड तथा गाउँपालिका, नगरपालिका, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार
स्थानिय स्तरमा प्रभावकारी विपद् सूचना संयन्त्रको विकास (एस.एम.एस., साइरन, एफ.एम., माईकिड, टेलिभिजन आदि)	प्रभावकारी विपद् सूचना प्रवाह	अल्पकालिन	वार्ड तथा गाउँपालिका, नगरपालिका, प्रदेश सरकार, संघीय सरकार
सहजरूपमा सूचनाको पहुँच	क्षेत्रगत प्रभावकारी समन्वय, प्रभावकारी संयन्त्रका विकास	अल्पकालिन	स्थानिय निकाय, DEOC, DDRC, LDMC
विपद व्यवस्थापनमा स्थानीय व्यक्तिहरुको क्षमता विकास गर्ने र जोखिम समूहको पहिचान गरी सुरक्षण योजना निर्माण	संभावित क्षति न्यूनीकरण	अल्पकालिन	स्थानीय निकाय
विपद पूर्वतयारी तथा जनचेतनामूलक कार्यक्रम	विपद सम्बन्धि	अल्पकालिन	स्थानिय तह

संचालन (भूकम्प दिवस, International day for disaster reduction)	जानकारी प्राप्त		
विपद सम्बन्धि विभिन्न कार्यदलहरु गठन गर्ने	स्थानिय दक्ष जनशक्ति तयार	अल्पकालिन	स्थानिय तह
समुदायस्तरमा भएका विभिन्न समूहहरु (बाल क्लब, युवा क्लब, आमा समूह) परिचालन	विपद प्रतिकार्य क्षमतामा विकास	अल्पकालिन	स्थानिय निकाय
भूकम्प, बाढी, तथा अन्य प्रकोपहरुको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य नमुना अभ्यास	दक्ष जनशक्ती तयार तथा क्षमतामा विकासका साथै प्रभावकारी प्रतिकार्य	अल्पकालिन	DEOC, सुरक्षा निकाय, विषयगत क्षेत्रका प्रमुख निकाय

समूह “ख” विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि विपद् जोखिम शासनको सशक्तीकरण

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
सम्पूर्ण गाउँ तथा न.पा. स्तरमा LDMC गठन	स्थानीय तहको विपद् व्यवस्थापन समिति संरचना तयार	अल्पकालिन	गाउँपालिका तथा न.पा.
स्थानिय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना (LDRMP) निर्माण	गाउँ, नगर स्तरको LDRMP तयार	अल्पकालिन	गाउँपालिका तथा न.पा., LDMC
योजनाको स्वीकृती, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्यांकन	स्थानीय तहमा विपद् व्यवस्थापन योजनाको प्रभावकारीता	अल्पकालिन	गाउँपालिका तथा न.पा., LDMC
विद्यालयको विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना निर्माण	विद्यालय स्तरको विपद् व्यवस्थापन समूह गठन तथा विद्यालयको विपद् जोखिम प्रति क्षमता विकास, व्यवस्थीत संरचना	अल्पकालिन	जिल्ला शिक्षा कार्यालय
स्थानिय तहमा विपद् व्यवस्थापन समिति निर्माण, कार्यान्वयन अध्यावधिक, पुनरावलोकन	दक्ष जनशक्ती तयार तथा क्षमतामा विकासका साथै प्रभावकारी प्रतिकार्य	अल्पकालिन	DEOC, सुरक्षा निकाय, विषयगत क्षेत्रका प्रमुख निकाय
गा. पा., न. पा., प्रहरी चौकी, स्वास्थ्य चौकी, संघ संस्था र समुदायमा विपद् जोखिम न्यूनिकरणको लागि विशेष कार्य योजना र कोष (अपातकालिन) को व्यवस्था	प्रकोपको कारणले हुने विरामीहरु मृत्युदर, धनजनको क्षतिमा कमि हुनेछ ।	अल्पकालिन	गाउँपालिका तथा न.पा., प्रहरी चौकी, संघ/संस्था
जिल्ला तथा समुदाय स्तरको निति नियमावली, कार्ययोजना तथा कार्यविधिलाई अध्यावधिक गरि कार्यान्वयन पक्षमा लैजाने	प्रभावकारी विपद् जोखिम व्यवस्थापन	अल्पकालिन	स्थानिय निकाय
संगठनात्मक संरचनामा जिम्मेवार रहने गरि विपद्को फोकल पर्सन तोक्ने	सूचना आदान प्रदान सहज हुन्छ ।	अल्पकालिन	सवै संगठन प्रमुख

संघ, संस्थाहरुको विपद व्यवस्थापनमा क्षमता विकास	दक्ष जनशक्तिको अभिवृद्धि हुने	अल्पकालिन	स्थानिय निकाय, संघ, संस्थाहरु
जिल्ला वा क्षेत्र स्तरको विपद व्यवस्थापनमा काम गर्ने निकाय तथा संजालहरुको बैठक अनिवार्य रुपमा राख्ने वा नियमित गर्ने । र उक्त बैठकमा स्थानिय निकायहरुको संलग्नता अनिवार्य गर्ने	जनताप्रति जवाफदेहितामा वृद्धि	अल्पकालिन	जिल्ला स्तरका निकायहरु
विपद जोखिम न्यूनिकरणलाई विकासका योजनाहरुमा मूल प्रभावीकरण गर्ने	सुरक्षित नयाँ विकास संरचनाहरुको निर्माण	अल्पकालिन	नगरपालिका, गाउँपालिका
विपद जोखिम व्यवस्थापन तर्फ उत्कृष्ट कार्य गर्ने संघ संस्था वा व्यक्तिलाई उनीहरुको कामको मुल्यांकन गरि बार्षिक रुपमा पुरस्कृत गर्नको लागि समिति हुनुपर्ने	संघ/संस्थाहरु आफ्नो कामको राम्रो नतिजाको लागि अभिप्रेरित हुने	अल्पकालिन	नगरपालिका, गाउँपालिका
समुदायमा जोखिममा रहेका वर्गको पहिचान गरि विपद पूर्वतयारीमा क्षमता विकास गर्ने, जनचेतना गर्ने	जोखिममा रहेका वर्गहरुको चेतनामा विकास भई विपदबाट हुन सक्ने नोक्सानीको कमी	अल्पकालिन	डि.डि.आर.सी., सम्बन्धित निकाय

समूह “ग” उत्थानशीलताको लागि विपद जोखिम न्यूनिकरणमा लगानी

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
समुदायको नेतृत्वमा विभिन्न सहकारी गठन तथा परिचालन	जिविकोपार्जनको स्तरमा वृद्धि	अल्पकालिन	सहकारी डिभिजन कार्यालय
विपद् व्यवस्थापनका लागि जिविकोपार्जन केन्द्रित कार्यक्रमको लागि बजेटको व्यवस्था गर्ने	उत्थानशीलतामा वृद्धि	अल्पकालिन	अर्थ मन्त्रालय
विपद् जोखिम न्यूनिकरण कोष स्थापना	उत्थानशीलतामा वृद्धि	अल्पकालिन	स्थानीय निकाय, LDMC
स्थानीय स्तरमा राहत तथा पुर्नस्थापना कोष स्थापना	तत्कालै राहत	अल्पकालिन	स्थानीय निकाय, LDMC
पशु तथा अन्नवालीको विमा	उत्थानशीलता	अल्पकालिन	बिमा संस्थान
स्थानिय निकायले कम्तीमा १५% बजेट अनिवार्य रुपमा विपद जोखिम न्यूनिकरणको लागि छुट्याउनु पर्ने	जोखिम न्यूनिकरण	अल्पकालिन	स्थानीय निकाय
बास्केट Fund निर्माण गरी कम्तीमा ५% रकम त्यो Fund मा राख्नु पर्ने	आत्म निर्भरतामा वृद्धि	अल्पकालिन	सम्बन्धीत सरोकारवाला निकायहरु
बाढी सहन सक्नेवालीको प्रवर्धन गर्ने	खाद्यान्नको सुनिश्चितता	अल्पकालिन	कृषि कार्यालय, कृषि विभाग
निजी क्षेत्र तथा ठेकेदारहरुले कम्तीमा ५% रकम विपद जोखिम न्यूनिकरणको लागि छुट्याउनु पर्ने	जोखिम न्यूनिकरण	अल्पकालिन	निजी क्षेत्र
विपद्बाट प्रभावितहरुको लागि वित्तिय संस्थाहरुले विनाधितो सहूलियत व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउनुपर्ने	सामुदायिक उत्थानशीलतामा वृद्धि	अल्पकालिन	वित्तिय संस्था
पारदर्शिता र सुशासनको सुनिश्चितताको लागि आधिकारिक संयन्त्र हुनुपर्ने	पारदर्शिता, सुशासन	अल्पकालिन	सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय

जसमा समुदायको प्रतिनिधि अनिवार्य रहनुपर्ने			
जिल्लामा भएका गतिविधिहरुको सम्बन्धित निकाय बिचमा समिक्षा तथा जानकारी आदानप्रदान गर्ने संयन्त्र हुनुपर्ने ।	स्रोतको सही परिचालन, जिम्मेवारी बोध	अल्पकालिन	सम्बन्धीत सरोकारवाला

समूह “घ” प्रभावकारी प्रतिकार्य र पुनर्लाभि, पुनः स्थापना तथा पुनः निर्माणमा “अभै राम्रो निर्माण” का लागि बिपद् पूर्वतयारीको सुदृढीकरण

रणनीतिक क्रियाकलाप	अपेक्षित उपलब्धि	समयावधि	जिम्मेवार निकाय
प्रत्येक संस्था तथा निकायहरूमा (वार्ड, गाउँपालिका, नगरपालिका तथा जि.वि.स.) विपद् जोखिम पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यको नीति तथा कार्ययोजना निर्माण गर्ने, बालबालिका, महिला, अपाङ्गता र बृद्धहरूलाई समेत नितिमा विशेष व्यवस्था गर्ने	सम्बन्धित संस्था तथा निकायहरूमा पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यको लागि समावेशी नीति तथा कार्य योजना बनेको हुनेछ ।	अल्पकालिन	वडा, गाउँपालिका नगरपालिका जि.वि.स.
विपद् जोखिमका लागि आवश्यक पर्ने उपकरणहरू जस्तै डुंगा, लाईफज्याकेट, बारुणयन्त्र, डोरी, एम्बुलेन्स आदी भण्डारण गर्ने	प्रत्येक वडा, गाउँ पालिका र न.पा. तथा जि.वि.स. मा आवश्यक उपकरणहरू भण्डार भएको हुनेछ ।	मध्यकालिन	गाउँपालिका, नगरपालिका जि.वि.स.
उद्धार तथा खोजका लागि स्थानिय स्तरमा तालिम प्राप्त जनशक्ति तयार गर्ने ।	प्रत्येक वडाहरूमा कम्तीमा १० जना तालिम प्राप्त जनशक्ति हुनेछन् ।	अल्पकालिन	जिल्ला दैवीप्रकोप उद्धार समिति
विस्थापित परिवारलाई सुरक्षित स्थानमा बसोबास गराउने	प्रभावित परिवारहरू भावि विपद् जोखिमबाट सुरक्षित हुनेछन् ।	अल्पकालिन	गृह मन्त्रालय
नयाँ प्रविधि अनुसार भूकम्प प्रतिरोधक भवन निर्माण गर्ने	विपद् जोखिम न्यूनिकरण हुनेछ	मध्यकालिन	डि.डि.आर.सी., जिल्ला प्राविधिक कार्यालय
अति प्रभावित समूह - बालबालिका, गर्भवती महिला अपाङ्गता, बृद्ध आदीको लागि अति आवश्यक सहायक सामग्री तयार राख्ने	लक्षित समूहको लागी आवश्यक पर्ने सामग्रीहरूको भण्डारण भएको हुनेछ ।	अल्पकालिन	गाउँपालिका, नगर पालिका, विभिन्न सहयोगी संस्थाहरू
विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यको लागि उपयुक्त निर्देशिका तयार गर्ने	निर्देशिका बमोजिम पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य प्रभावकारी हुनेछ ।	अल्पकालिन	डि.डि.आर.सी. तथा न.पा., गा. पा.